

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ
про результати відвідування
Харківської міської медичної частини № 27 філії
Державної установи «Центр охорони здоров'я
Державної кримінально-виконавчої служби
України» у Харківській та Луганській областях

07.08.2025

м. Київ, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 07.08.2025 групою національного превентивного механізму (далі – НПМ) здійснено відвідування Харківської міської медичної частини № 27 філії Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» у Харківській та Луганській областях (далі – медична частина, заклад).

Відвідування здійснювали наступні члени групи НПМ:

Морозов Руслан Олегович, начальник відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини

Петросов Владислав Георгійович, головний спеціаліст відділу реалізації національного превентивного механізму у сфері охорони здоров'я Департаменту з питань реалізації національного превентивного механізму Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини (керівник групи НПМ);

Яковець Ірина Станіславівна, представник громадської організації;

Зуйков Сергій Юрійович, представник громадської організації;

Климчук Євгеній Анатолійович, представник громадської організації;

Євтушенко Артем Олегович, представник громадської організації;

Форостянко Дмитро Валерійович, представник громадської організації.

Загальна інформація.

Медична частина знаходиться на території Державної установи «Харківський слідчий ізолятор» (далі – установа) за адресою: Харківська область, місто Харків, вулиця Полтавський Шлях, будинок 99.

Керівництво: Солодка Тетяна Віталіївна – завідувачка медичної частини.

Штатна чисельність персоналу установи складається із 38,25 посад, в тому числі: завідувач медичної частини-лікар – 1,0 шт.одн., лікар-психіатр – 1,0 шт.одн., лікар-акушер-гінеколог – 0,5 шт.одн., лікар-фтизіатр – 0,75 шт.одн., лікар-стоматолог – 0,75 шт.одн., лікар загальної практики-сімейний лікар – 1,0 шт.одн., лікар-інфекціоніст – 0,5 шт.одн., лікар з ультразвукової діагностики – 0,5 шт.одн., фармацевт – 1,0 шт.одн., фельдшер – 7,5 шт.одн., сестра медична зі стоматології – 1,0 шт.одн., сестра медична стаціонару – 1,0 шт.одн., сестра медична – 5,0 шт.одн., реєстратор медичний – 1,0 шт.одн., молодша медична сестра – 2,5 шт.одн., лаборант – 1,0 шт.одн., рентгенлаборант – 1,0 шт.одн., лікар-дерматовенеролог – 0,5 шт.одн.

Вакантними залишаються посади: лікар-терапевт – 1,0 шт.одн., лікар-нарколог – 1,0 шт.одн., лікар-рентгенолог – 0,5 шт.одн., лікар-фтизіатр – 0,25 шт.одн., лікар-травматолог – 0,5 шт.одн., фельдшер – 1,0 шт.одн., сестра медична старша – 1,0 шт.одн., лікар-офтальмолог – 0,5 шт.одн., лікар-стоматолог – 0,25 шт.одн., клінічний психолог – 0,25 шт.одн.

На день відвідування на медичному обслуговуванні перебувало 1449 осіб, із них жінок – 138 ув'язнених та засуджених осіб, неповнолітніх – 25 осіб та 2 дитини віком до 3 років.

Медична частина має ліцензію на медичну практику за спеціальностями: організація і управління охороною здоров'я, стоматологія, терапія, рентгенологія, психіатрія, фтизіатрія, інфекційні хвороби, акушерство і гінекологія, дерматовенерологія, наркологія, ультразвукова діагностика, функціональна діагностика; за спеціальностями молодших спеціалістів з медичною освітою: лікувальна справа, сестринська справа, рентгенологія, лабораторна справа (клініка).

У складі медичної частини наявні: кабінет завідувача медичної частини, кабінет прийому лікарів, кабінет лікаря-стоматолога, клініко-діагностична лабораторія, кабінет для проведення рентгенологічних досліджень, приміщення для зберігання лікарських засобів, інфекційні ізолятори, палати для перебування пацієнтів із соматичними захворюваннями.

У медичній частині наявна автоматична система для молекулярної діагностики GeneXpert, завдяки якій проводяться дослідження на туберкульоз. Кабінети медичної частини забезпечено бактерицидними опромінювачами.

При необхідності проведення додаткових обстежень або лікування, ув'язнені особи мають можливість отримати медичну консультацію та допомогу у комунальних закладах та закладах охорони здоров'я інших форм власності.

Філією Державної установи «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» у Харківській та Луганській областях укладено договір із Товариством з обмеженою відповідальністю «УТІЛЬВТОРПРОМ» від 24.03.2025 № 12193-2025/КК, про надання послуг з управління небезпечними відходами.

Під час відвідування групою НПМ вивчено медичну документацію та проведено спілкування із засудженими та ув'язненими особами.

Попередні зауваження

За результатами попереднього відвідування НПМ 24.08.2023 виявлені наступні порушення та недоліки, що призводять до порушення прав людини:

неналежне надання медичної допомоги та недостатнє забезпечення технічними та іншими засобами реабілітації осіб з інвалідністю;

медична частина незабезпечена достатньою кількістю лікарських засобів та виробами медичного призначення відповідно до потреб;

неналежне обстеження та лікування осіб з захворюванням/підозрою на вірусний гепатит С;

недотримання вимог Стандарту щодо ізоляції осіб, які хворіють на туберкульоз;

недотримання правил застосування фізичного обмеження та ізоляції осіб з психічними розладами;

неознайомлення ув'язнених осіб з можливістю використання ІР-телефонії;

недотримання санітарно-гігієнічних вимог у медичній частині, зокрема проведення вологого прибирання;

у медичній частині не впроваджено послугу замісної підтримувальної терапії на території медичної частини;

неналежні умови перебування пацієнтів у камерах-палатах медичної частини;

неналежне ведення медичної документації;

у стоматологічному кабінеті відсутній дентальний рентгенологічний апарат;

не забезпечено доступність приміщень медичної частини для маломобільних осіб.

Медичною частиною частково виконі рекомендації групи НПМ за результатами попереднього відвідування у 2023 році.

ІІ.ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ.

1. Під час відвідування групи НПМ працівники медичної частини не надали доступ до всієї необхідної для вивчення медичної документації, пояснюючи це втратою медичних карт пацієнтів, що може бути ознакою приховування інформації про поведження з пацієнтами.

Відмова у наданні доступу до документації під час відвідування може бути розцінена, як перешкоджання діяльності НПМ та є порушенням Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» та Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання.

2. Під час конфіденційного спілкування з ув'язненими та засудженими особами надходили повідомлення про неналежне поведження з боку одного з фельдшерів медичної частини. Зокрема, медичний працівник дозволяє собі насмішки на адресу пацієнтів, що свідчить про неналежне виконання функціональних обов'язків медичним працівником. Відповідно до вимог статті 78 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» серед професійних обов'язків медичних працівників є дотримання вимог професійної етики і деонтології.

Зафіксовано численні повідомлення від пацієнтів на неякісне медичне обслуговування. Зокрема, ув'язнені та засуджені особи повідомляли про поверхнєве ставлення з боку медичних працівників до їх проблем зі здоров'ям, недостатнє лікування патологій та відсутність консультацій з боку медичного персоналу.

3. Пацієнт з психічним розладом, який характеризується розпадом процесів мислення та емоційних реакцій, перебував у палаті без належного лікування разом з пацієнтами, які перебувають на лікуванні з приводу соматичних захворювань.

4. Група НПМ виявила ув'язнених осіб, які мають ознаки наявності гострої респіраторної вірусної інфекції, водночас такі особи не були ізольовані в окремі приміщення та перебували в одній камері разом з ув'язненими, які не мали відповідних симптомів, що може призвести до розповсюдження інфекційного захворювання.

5. Первинний медичний огляд засуджених та ув'язнених осіб проводиться у присутності працівників установи, які не належать до числа медичних працівників, що порушує вимоги пункту 9 розділу I Порядку організації надання медичної допомоги засудженим до позбавлення волі, затвердженого спільним наказом Міністерства юстиції України (далі – МЮУ) та Міністерства охорони здоров'я України (далі – МОЗ) від 15.08.2014 № 1348/5/572 (далі – Порядок організації), вимоги статті 39¹ Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» щодо права осіб на таємницю про стан здоров'я, а також пункту 2.4 розділу II Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги особам, узятим під варту, затверджених спільним наказом МЮУ та МОЗ від 10.02.2012 № 239/5/104 (далі – Порядок взаємодії).

6. Під час вивчення медичної документації встановлено, що у медичних картках до форми первинної облікової документації № 511/о «Довідка про фіксацію тілесних ушкоджень» (далі – Довідка), затвердженої наказом МОЗ від 02.02.2024 № 186 не додаються фотографії наявних тілесних ушкоджень, як це передбачено пунктом 2.11 розділу II Порядку взаємодії.

ЄКЗК у доповіді за наслідками візиту до України у 2023 році зазначає, щоб будь-які травматичні ушкодження, виявлені під час медичного огляду, детально фотографувалися, а фотографії разом зі схемами тіла зберігалися в індивідуальній медичній картці особи.

У порушення вимог пункту 2.11 розділу II Порядку взаємодії та Інструкції щодо заповнення форми первинної облікової документації № 511/о «Довідка про фіксацію тілесних ушкоджень» довідки про виявлені тілесні ушкодження належним чином.

Зокрема, у більшості випадків заповнення форми Довідки, який передбачає зазначення обставин отримання тілесних ушкоджень, заповнюється формально, без конкретизації, наприклад: «з власної необережності», що не дозволяє ідентифікувати фактичні обставини події та проведення належного розслідування кожного випадку.

7. У порушення пунктів 2, 3 глави III розділу II Порядку організації у профілактичному медичному огляді обов'язково беруть участь лікар-терапевт (або лікар загальної практики-сімейний лікар), лікар-психіатр, лікар-стоматолог. Разом із тим, в медичній частині вакантна посада лікаря-терапевта, що призводить до неповного первинного та профілактичного огляду, у зв'язку із чим засуджені та ув'язнені можуть отримати належну медичну допомогу. Також, особливу увагу привернуло повідомлення окремих пацієнтів про те, що по прибуттю до установи медичний персонал не пропонує їм пройти тестування на вірусний гепатит С.

В цьому контексті ЄКЗК, зазначає, що медичні служби в місцях позбавлення волі повинні бути в змозі забезпечити медичну допомогу та лікування, а також відповідну дієту, фізіотерапію, реабілітацію чи будь-який інший спеціальний догляд на такому ж рівні, який пропонується пацієнтам в цивільних медичних закладах. Повинна бути передбачена забезпеченість лікарським, допоміжним медичним і технічним персоналом, а також бути надані відповідні приміщення, обладнання і устаткування.

8. У медичній частині відсутній клінічний психолог, що ускладнює надання своєчасної та ефективної медичної допомоги ув'язненим та засудженим особам, що може призвести до серйозних наслідків для пацієнтів, які мають розлади психічного здоров'я та потребують психологічної допомоги.

Відповідно до пункту 85 доповіді ЄКЗК щодо проведеного візиту в Україну з 16 по 27 жовтня 2023 року ЄКЗК звертає увагу на необхідність посилення надання психологічної допомоги в установах, а також розвитку підготовки та ролі пенітенціарних психологів, особливо в частині терапевтичної клінічної роботи із засудженими. Необхідно докласти зусиль для набору клінічно підготовлених психологів, які повинні бути частиною медичної команди.

9. У медичній частині здійснюється нагляд за 32 особами, яким встановлено групу інвалідності: II групу – 4 особам; III групу – 28 особам. У порушення вимог Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні» особи з інвалідністю не отримують належних діагностичних, лікувальних і реабілітаційних заходів за наявності відомостей, що підтверджують стійке порушення функцій організму, обумовлених захворюваннями, наслідками травм, що спричиняють обмеження нормальної життєдіяльності. Так, під час вибіркової перевірки медичної документації засуджених осіб встановлено, що у 1 особи, яка має встановлену групу

інвалідності, відсутня індивідуальна програма реабілітації (далі – ППР) та не виконуються рекомендації зазначені в ППР.

10. У порушення Закону України «Про психіатричну допомогу» та Інструкцій до заповнення форм первинної облікової документації, затверджених наказом МОЗ від 15.09.2016 № 970, під час вивчення медичних карт амбулаторних пацієнтів виявлено, що особи, які отримують лікування у лікаря-психіатра, не підписали форму первинної облікової документації № 003-7/о «Усвідомлена згода особи на проведення психіатричного огляду» та форму первинної облікової документації № 003-8/о «Усвідомлена згода особи на амбулаторну психіатричну допомогу», що не забезпечує добровільну згоду пацієнтів для застосування щодо них методів діагностики, профілактики та лікування. Також в медичних картах відсутні підписані інформовані добровільні згоди на обстеження та лікування, що порушує вимоги наказу МОЗ від 14.02.2012 № 110 «Про затвердження форм первинної облікової документації та Інструкцій щодо їх заповнення, що використовуються у закладах охорони здоров'я незалежно від форми власності та підпорядкування» та не підтверджує ознайомлення пацієнта з інформацією про характер, мету, орієнтовну тривалість діагностично-лікувального процесу, та можливі несприятливі наслідки під час його проведення, необхідність дотримання визначеного лікарем режиму в процесі лікування, ймовірний перебіг захворювання, наслідки у разі відмови від лікування.

Відповідно до стандартів ЄКЗК (CPT/Inf(93)12-part) вільно висловлена згода та дотримання конфіденційності є основними правами особи. Вони також є особливо важливими для створення атмосфери довіри, яка є необхідною частиною у стосунках між лікарем і пацієнтом, особливо в місцях позбавлення волі, де ув'язнений не має можливості вільно вибирати свого власного лікаря.

11. У медичній частині установи не організовано проведення замісної підтримувальної терапії (далі – ЗПТ) для осіб, які мають психічні та поведінкові розлади внаслідок вживання психоактивних речовин. Таким пацієнтам пропонується лише детоксикаційна терапія без проведення ЗПТ, що порушує їх право на вибір методів лікування відповідно до статті 38 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я».

ЄКЗК у своїй доповіді до Уряду України за результатами візиту з 16 по 27 жовтня 2023 року зазначив, що потрапляння до пенітенціарної установи повинно бути можливістю для вирішення проблем, пов'язаних із наркотиками, і тому відповідна медична допомога має бути надана всім зацікавленим особам. В усіх установах повинно бути доступне відповідне медичне обслуговування.

12. Під час відвідування медичної частини виявлено порушення пов'язані із забезпеченням і використанням лікарських засобів та веденням медичної документації. Наявні випадки, коли родичі передають засудженим особам значні обсяги лікарських засобів. Варто зауважити, що медична частина має бути

забезпечена необхідними лікарськими засобами, які передбачені Національним переліком лікарських засобів, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2009 № 333. Зазначені факти можуть бути ознакою дефіциту лікарських засобів або економією лікарських засобів медичними працівниками.

13. У медичній документації пацієнтів відсутні заяви від родичів, які згідно з нормативними актами мають долучатися до медичної карти амбулаторного хворого (форма № 025/о) або медичної карти стаціонарного хворого (форма № 003/о). Також у медичних картках пацієнтів відсутні їхні особисті підписи, які мали б засвідчувати отримання та завершення курсу лікування, що порушує пункт 23 розділу I Порядку організації.

Правило Нельсона Мандели 26 (1) зазначає, що медична служба повинна складати і вести точні та оновлені дані у медичних картах на усіх узятих під варту осіб. Це стосується аспектів лікування, включаючи інформацію про отримані ліки пацієнтами, їх дозування, а також підтвердження їх отримання пацієнтом. Належне документування є ключовим для забезпечення ефективності лікування та уникнення зловживань. Відсутність підписів ув'язнених або відсутність інформації про передачу ліків є порушенням цього принципу.

14. У кабінеті для маніпуляцій виявлено лікарський засіб «Глюкоза», термін придатності якого завершився.

Аналогічні порушення виявлені при огляді сумки для надання невідкладної медичної допомоги, у якій виявлено лікарські засоби «Нітросорбіт» та «Атропін» (фото 1,2) із завершеним терміном придатності, зберігання та використання яких порушує вимоги пункту 5 розділу I Правил зберігання та проведення контролю якості лікарських засобів у лікувально-профілактичних закладах, затверджених наказом МОЗ від 16.12.2003 № 584 та статті 23 Закону України «Про лікарські засоби». Неякісні лікарські засоби, включаючи ті, термін придатності яких закінчився, підлягають утилізації та знищенню згідно вимог Правил утилізації та знищення лікарських засобів, які затверджені наказом МОЗ від 24.04.2015 № 242.

15. У порушення вимог Табеля оснащення обладнанням одного робочого місця лікаря-стоматолога та зубного техника, затвердженого наказом МОЗ від 11.04.2005 № 158, у стоматологічному кабінеті відсутній дентальний рентгенологічний апарат, що унеможливорює проведення поглибленого стоматологічного обстеження ув'язнених осіб та не забезпечує своєчасне надання належної стоматологічної допомоги (фото 3).

16. У порушення вимог підпункту 2.12 пункту 2 розділу III Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.12.2014 № 1417, двері електрощитової, розташованої у холі медичної частини, перебували у відчиненому стані. Приміщення медичної частини не обладнані системами пожежогасіння та пожежної сигналізації, що порушує вимоги Державних будівельних норм України (далі – ДБН) В.2.5-56:2014 «Системи протипожежного захисту» що не забезпечує безпеку персоналу і пацієнтів у разі пожежі на території медичної частини (фото 4,5).

17. Медична частина не пристосована для вільного переміщення маломобільних пацієнтів (відсутні пандуси, поручні, підйомники, та інші розумні пристосування), що порушує вимоги ДБН В.2.2-17:2018 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення» (фото 6).

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Міністерству юстиції України:

вжити заходів, спрямованих на усунення виявлених у ході реалізації функцій національного превентивного механізму наведених порушень прав людини та недопущення катувань, інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання у Харківській міській медичній частині № 27 філії ДУ «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» у Харківській та Луганській областях.

забезпечити контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацію законних прав та інтересів засуджених на охорону здоров'я та медичну допомогу на території ДУ «Харківський слідчий ізолятор».

Державній установі «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України» забезпечити:

- укомплектування штату медичної частини лікарями-спеціалістами;
- належне обстеження та лікування осіб з захворюванням/підозрою на вірусний гепатит С;
- вилучення та знищення лікарських засобів, термін придатності яких завершився, згідно з вимогами законодавства;
- облаштування в медичній частині ізоляторів для осіб хворих на інфекційні захворювання відповідно до встановлених вимог законодавства;
- ізолювання осіб з підозрою або наявністю інфекційного захворювання задля попередження поширення інфекції на території установи;
- ведення медичної документації відповідно до вимог законодавства;
- ознайомлення пацієнтів з усвідомленими згодами пацієнта, відповідно до вимог наказу Міністерства охорони здоров'я від 15.09.2016 № 970;
- медичну частину лікарськими засобами та виробами медичного призначення відповідно до потреби;
- впровадження замісної підтримувальної терапії на території медичної частини;
- належне документування випадків тілесних ушкоджень у ув'язнених та засуджених осіб відповідно до встановлених вимог;
- додержання вимог професійної етики медичних працівників під час спілкування з засудженими та ув'язненими особами;

опитування пацієнтів поза межами чутності і (якщо медичний працівник не бажає іншого в кожному конкретному випадку) поза межами видимості немедичного персоналу;

надання належної медичної допомоги особам з розладами психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин;

стоматологічний кабінет дентальним рентгенологічним апаратом;

дотримання правил пожежної безпеки на території медичної частини;

доступність приміщень медичної частини для маломобільних осіб.

Додаток: фото до звіту.

Керівник групи

головний спеціаліст відділу

реалізації національного

превентивного механізму

у сфері охорони здоров'я

Департаменту з питань реалізації

національного превентивного

механізму Секретаріату

Уповноваженого Верховної

Ради України

Владислав ПЕТРОСОВ

Фото до звіту

Фото 1

Фото 2

Фото 3

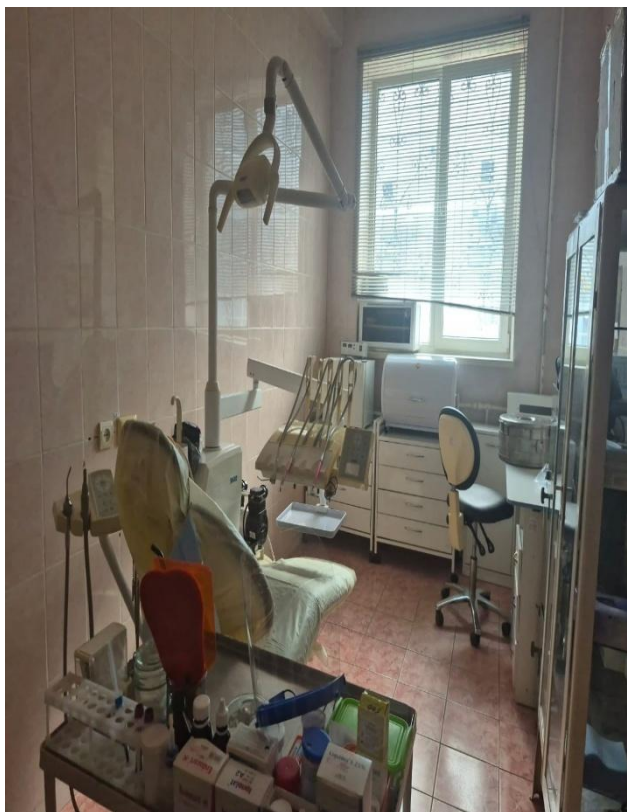

Фото 4

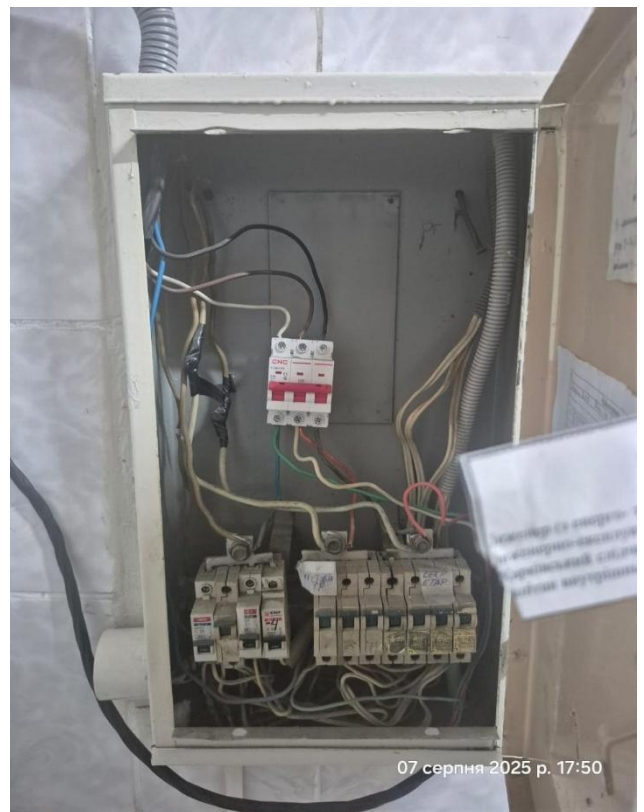

Фото 5

Фото 6

